

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний аграрний університет
Факультет економіки та підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету
економіки та підприємництва



Брояка А.А.
"19" квітня 2021 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФІЛОСОФІЯ»

Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 051 Економіка
Освітньо-професійна програма Економіка

РОЗГЛЯНУТО

на засіданні Ради Студентського
Самоврядування факультету
економіки та підприємництва
Протокол № 6
від «23» березня 2021 р.

РОЗГЛЯНУТО

на засіданні Вченої Ради
факультету економіки та
підприємництва
Протокол № 8
від «19» квітня 2021 р.

Вінниця – 2021

1. Відомості про викладача, який викладає навчальну дисципліну

Макаров Зоріслав Юрійович, кандидат філософських наук, старший викладач кафедри Історії України та філософії, електронна адреса: makarov@vsau.vin.ua

2. Опис навчальної дисципліни

ОК 2. Філософія;

кількість кредитів ЄКТС - 4;

кількість годин - 120 годин, у тому числі 30 аудиторних годин, 90 годин самостійної роботи.

Програма навчальної дисципліни передбачає перезарахування кредитів освітніх компонентів, отриманих студентами, які навчались за програмою академічної мобільності, неформальної та інформальної освіти за наявності відповідних підтверджуючих документів.

Предбачено розробка аудіокурсу, дистанційних online курсів для здобувачів з особливими освітніми проблемами (інклюзивної освіти).

3. Час і місце проведення навчальної дисципліни

Термін викладання - один семестр, 1 курс, 1 семестр.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної програми

Філософія належить до навчальних дисциплін обов'язкової компоненти, освітній компонент циклу загальної гуманітарної підготовки;

- при вивченні даної дисципліни використовуються знання, отримані з таких дисциплін (пререквізитів): «Українська мова».

- основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні таких дисциплін (постреквізитів): «Політекономія», «Теологія».

5. Характеристика навчальної дисципліни

5.1. Призначення навчальної дисципліни. Освітня компонента «Філософія» спрямована на отримання здобувачами знань про основні філософські системи й концепції на основі освоєння філософського способу збагнення світу і розвитку критичного мислення.

5.2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Прилучити студента при знайомстві зі світом філософських систем і концепцій до філософського способу збагнення навколишнього світу, що включає різні прийоми критичного мислення.

5.3. Задачі вивчення дисципліни - сформулювати та збагатити культуру мислення та світоглядну культуру студента (оперування поняттями і судженнями, визначення суттєвого, розкриття взаємозв'язків і протиріч; застосування розмаїття методологічних підходів до істини і взаємодії зі світом) та її практичне застосування у самостійних роздумах, поглядах,

переконаннях; сприяти засвоєнню загальнолюдських цінностей та пріоритетів; ознайомити з основними філософсько-теоретичними системами сучасності та в історії філософії, їх проблематикою, методами, мовою; сформувати навички критичного відношення до дійсності, виявляючи можливості, засоби та напрямки її зміни та розвитку; сприяти підвищенню творчого потенціалу особистості; зважаючи на те, що освоєння філософії багато в чому пов'язано з засвоєнням її понятійної мови, необхідно роз'яснення та засвоєння змісту ключових філософських категорій як при викладі відповідних тем, так і під час самостійного користування студентом довідковою літературою.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен сформувати такі програмні компетентності:

інтегральні компетентності (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК2 Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК12 Навички міжособистісної взаємодії;

ЗК13 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК3 Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

програмні результати:

ПРН1 Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

ПРН2 Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя

ПРН23 Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

ПРН24 Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей

Вивчення даної дисципліни формує у здобувачів освіти соціальні навички (softskills): комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах, метод самопрезентації), робота в команді (реалізується через: метод проєктів), лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод проєктів, метод самопрезентації).

5.4. Зміст навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна “Філософія” займає провідне місце в системі підготовки висококваліфікованих спеціалістів для всіх сфер суспільного життя. Вивчення курсу “Філософія” передбачає опанування певним рівнем знань про сутність світоглядного рівня знань та його функціонування в суспільному житті. Важливо навчити студентів орієнтуватися в основних філософських школах, концепціях, історичному філософському процесі, сучасному духовному житті.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- чим відрізняється філософія від інших наук;
- в чому полягає її призначення і функції;
- матеріал програми курсу “Філософія”;
- основні віхи, ідеї та персоналії історії світової філософії;
- базовий понятійно-категоріальний апарат;

вміти:

- аналізувати соціокультурну обумовленість філософських вчень;
- бачити зв'язок філософії з актуальними проблемами суспільного життя;
- розуміти методологічне значення філософії у професійній діяльності.

5.5. План вивчення навчальної дисципліни

| Тиждень | Назви теми | Форми організації навчання та кількість годин | | Самостійна робота, кількість годин |
|--------------|--|---|-------------------|------------------------------------|
| | | лекційні заняття | практичні заняття | |
| 1,2 | Предмет та функції філософії | 2 | 2 | 10 |
| 3,4 | Філософія Стародавнього Сходу та античного світу | 2 | 2 | 12 |
| 5,6 | Філософія епохи Середньовіччя та Відродження. Нового часу та епохи Просвітництва | 2 | 2 | 12 |
| 7,8 | Німецька класична філософія. Некласична філософія | 2 | 2 | 10 |
| 9,10 | Проблема буття в філософії. Філософські проблеми відношення людини і природи | 2 | 2 | 12 |
| 11,12 | Філософія пізнання світу | 2 | 2 | 12 |
| 13,14 | Проблема людини в філософії | 2 | 2 | 12 |
| 15 | Основні проблеми соціальної філософії | 2 | 2 | 10 |
| Разом | | 16 | 14 | 90 |

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота студента ВНАУ є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час.

Самостійна робота студента організовується шляхом видачі індивідуального переліку питань і практичних завдань з кожної теми, які не виносяться на аудиторне опрацювання та виконання індивідуального творчого завдання.

Самостійна робота здобувача є одним із способів активного, цілеспрямованого набуття нових для нього знань та умінь. Вона є основою його підготовки як фахівця, забезпечує набуття ним прийомів пізнавальної діяльності, інтерес до творчої роботи, здатність вирішувати наукові та практичні завдання.

Виконання здобувачем самостійної роботи передбачає, за необхідності, отримання консультацій або допомоги відповідного фахівця. Навчальний матеріал навчальної дисципліни, передбачений робочою програмою навчальної дисципліни для засвоєння здобувачем у процесі самостійної роботи, виноситься на поточний і підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час аудиторних занять. Організація самостійної роботи здобувачів передбачає: планування обсягу, змісту, завдань, форм і методів контролю самостійної роботи, розробку навчально-методичного забезпечення; виконання здобувачем запланованої самостійної роботи; контроль та оцінювання результатів, їх систематизацію, оцінювання ефективності виконання здобувачем самостійної роботи.

Індивідуальні завдання здобувач виконує самостійно під керівництвом викладача згідно з індивідуальним навчальним планом.

У випадку реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача заняття можуть проводитись за індивідуальним графіком.

| № п/п | Вид самостійної роботи | Години | Термін виконання | Форма та метод контролю |
|--------------|--|-----------|--------------------|---|
| 1 | Підготовка до лекційних та практичних занять | 30 | 1 раз на два тижні | Усне та письмове опитування |
| 2 | Опрацювання літератури | 20 | 1 раз на два тижні | Технології оцінювання роботи з інформацією |
| 3 | Індивідуальні творчі завдання (есе, доповіді, презентації, дослідницькі проекти) | 20 | 2 рази на семестр | Керівництво виконанням, презентація, виступ |
| 4 | Підготовка до контрольних робіт і тестування | 20 | 2 рази на семестр | Тестування в системі Сократ |
| Разом | | 90 | | |

7. Список основної та додаткової літератури

Основна

1. Андрущенко В., Губерський Л., Михальченко М. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія : підруч. для ВНЗ. [вид. 4-ге]. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 551 с.
2. Гринів О. І. Філософія : курс лекцій для асп. Львів : Тріада плюс, 2016. 364 с.
3. Скомаровський В. Історія європейської філософії: Античність, Середньовіччя, Відродження: пос.; [вид. 2-ге]. Умань: Сочінський М. М., 2018. 581 с.
4. Воронюк О.Л. Основи філософських знань: навч.-метод. пос. Київ: ВСВ Медицина, 2018. 120 с.
5. Головашенко І. О. Філософія [Текст] : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2016. - 200 с.
6. Данильян, О. П. Дзьобань. Філософія: підручн. [2-ге вид.]. Харків: Право, 2018. 432 с.
7. Лозовий В., Требін М., Горлач М. Основи філософських знань. Київ: ЦНЛ, 2020. 1028 с.
8. Лютий Т. Пригоди філософських ідей західного світу (від давнини до сучасності). Київ: Темпора, 2019. 384 с.
9. Макаров З. Ю. Філософія. Ч. 1. Історія розвитку філософської думки: навч. пос. Вінниця: ФОП Кушнір, 2020. 232 с.
10. Назар П. С. Філософія людини та особистості : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / проф. Назар П. С. Київ : Сталь, 2018. 577 с.
11. Петрушенко В.Л. Філософія: Вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії : навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2014. 594 с.

12. Філософія: [підручник для студентів ВНЗ]. / Губерський Л.В. та ін. [2-е вид.]. Харків: Фоліо, 2018. 621 с.
13. Філософія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / За наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 184 с.
14. Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія; [пер. з нім.]. Київ: Дух і Літера, 2019. 544 с.

Додаткова

1. Аристотель і аристотелізм (круглий стіл). *Філософська думка*. 2016. №5. С. 6–26.
2. Баумейстер А. Тома Аквінський: вступ до мислення. Бог, буття і пізнання. Київ: Дух і Літера, 2012. 408 с.
3. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. В 4-х т.; пер. з фр. Київ: Дух і Літера. 2009.
4. Зимовець Р. Дві концепції суспільного договору і специфіка правової моралі. *Філософська думка*. 2015. №1. С. 101–113.
5. Кузнецов В. Сутність і ознаки Просвітництва. *Sententiae*. 2016. №2. С. 94–112.
6. Лігус М.В. Музика як втілення волі у А. Шопенгауера. *Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Сер. Філософія. Політологія*. 2016. №120. С. 32–35.
7. Панафідіна О. Класична філософія під ціннісно-історичним кутом зору. *Філософська думка*. 2019. №2. С. 70–81.
8. Панафідіна О. Що таке класична філософія? *Філософська думка*. 2019. №1. С. 74–86.
9. Починок, І. Б. Феноменологічна філософія : навч. посіб. Чернівці : Рута, 2018 . Ч. 1. 375 с.
10. Петрушенко В.Л. Структура і розвиток знання: закономірності пізнавального процесу. *Humanitarian Vision*. 2018. Vol. 4, № 2. Р. 46–50.
11. Просвітництво: історія, культура, ідентичність (круглий стіл). *Філософська думка*. 2017. №4. С. 6–46.
12. Сепетій Д. Психофізичний дуалізм Декарта у сучасній ретроспективі. *Філософська думка*. 2016. №3. С. 64–76.
13. С'єдін О. Дефініція міфу: у пошуках інклюзивного підходу. *Наукові записки НАУКМА. Філософія та релігієзнавство*. 2019. Том. 4. С. 58–66.
14. Скрицька Н. Джерела витоків універсальї середньовічної філософії. *Науковий вісник Чернівецького національного університету*. 2013. Вип. 666. С. 198–203.
15. Слотюк П.В. Природа війни в концептах Н. Макіавеллі. *Virtus*. 2018. № 30. С. 231–239.
16. Слотюк П.В. Сила досвіду повсякдення. *Гілея*. 2018. № 131. С. 313–316.
17. Татаркевич В. Історія філософії. В 3-х тт. Львів: Свічадо, 1999.
18. Термінологія німецької класики (круглий стіл). *Філософська думка*. 2016. №1. С. 75–82.
19. Філософський енциклопедичний словник. Під. ред. В.І.Шинкарука. Київ, 2002. 743 с.
20. Хамітов н. Історія філософії. Проблема людини та її меж: навч. пос. Хамітов та ін. Київ: КНТ, 2016.

21. Makarov Z. Yu. Revolutionary transformations in modern science: philosophical analysis. *Colloquium-journal*. 2021. № 16 (103), część 3. P. 24-31.
22. Makarov Z. Yu. Scientific and methodological implications of the enlightenment rationality. *Colloquium-journal. Poland : Warszawa, 2020. № 33 (85), część 2*. P. 29-34.
23. Makarov Z. Yu., Slobodyanyuk A. O. Social dimension of artificial intelligence: philosophical analysis. *Colloquium-journal*. 2021. № 14 (101), część 3. P. 25-30.
24. Petrusenko V., Chursinova O. Philosophical and anthropological dimension of technoscience. *Filosofija. Sociologija*. 2019. T. 30, № 3. P. 199–205.

Інформаційні ресурси

1. Тестові завдання з Філософії (внутрішній сайт ВНАУ).
2. Методичні розробки (внутрішній сайт ВНАУ).

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

- заліки
- тести
- колоквіуми
- стандартизовані тести
- презентації здобувача та виступи на наукових заходах.

9. Контроль і оцінка результатів навчання

Розподіл балів між формами організації навчального процесу і видами контрольних заходів: поточний контроль - загальна відповідність заявленим компетентностям за результатами практичних занять - 40 балів (усний контроль: опитування, бесіди, доповіді, повідомлення на задану тему та ін., індивідуальні завдання, розв'язування задач та ін.); рубіжний контроль (колоквіум у формі тестування) - 10 балів; показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та студентської активності – 10 балів; підсумковий контроль (екзамен в усній або тестовій формі) - 30 балів. Разом: 100 балів. Якщо здобувач протягом семестру за підсумками поточного та рубіжного контролів набрав (отримав) менше половини максимальної оцінки з навчальної дисципліни (менше 35 балів), то він до заліку не допускається. Крім того, обов'язковим при мінімальній кількості балів за підсумками поточного та рубіжного контролів є виконання студентом підсумкової контрольної роботи (колоквіуму).

Визнання результатів набутих у неформальній/інформальній освіті здійснюються до початку семестру, у якому згідно з навчальним планом передбачено опанування освітнього компонента.

Форми поточного та підсумкового контролю

- колоквіум
- тестування
- екзамени
- презентації
- дослідницькі проєкти
- самоконтроль
- взаємоперевірка

Шкала оцінки знань студента

| Оцінка за національною 4-бальною шкалою | Рейтинг студента, бали | Оцінка за шкалою ECTS |
|--|---------------------------|-----------------------|
| Відмінно | 90 – 100 | A |
| Добре | 82-89 | B |
| | 75-81 | C |
| Задовільно | 66-74 | D |
| | 60-65 | E |
| Незадовільно | 35-59 | FX |
| | 1-34 | F |

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти

| Усний виступ, письмові відповіді, виконання і захист творчої роботи, тестування | Критерії оцінювання |
|---|---|
| 90 – 100% | В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання. |
| 75–89% | Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань. |
| 60–74% | В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань. |
| 35–59% | Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань. |
| 1–34% | Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання. |
| 0 | Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання. |

| Вид навчальної діяльності | | Бали |
|--|--|------------|
| Атестація 1 | | |
| 1 | Участь у дискусіях на лекційних заняттях | 2 |
| 2 | Участь у роботі на практичних заняттях | 15 |
| 3 | Виконання домашніх завдань | 3 |
| 4 | Виконання контрольних робіт, тестування | 5 |
| 5 | Індивідуальні та групові творчі завдання (виконання гугл-презентації, презентації за заданою проблемною тематикою, дослідницькі проекти) | 5 |
| Всього за атестацію 1 | | 30 |
| Атестація 2 | | |
| 6 | Участь у дискусіях на лекційних заняттях | 2 |
| 7 | Участь у роботі на практичних заняттях | 15 |
| 8 | Виконання домашніх завдань | 3 |
| 9 | Виконання контрольних робіт, тестування | 5 |
| 10 | Індивідуальні та групові творчі завдання (виконання гугл-презентації, презентації за заданою проблемною тематикою, дослідницькі проекти) | 5 |
| Всього за атестацію 2 | | 30 |
| Показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та студентської активності | | 10 |
| Підсумкове тестування | | 30 |
| Разом | | 100 |

Передбачається врахування результатів неформальної та інформальної освіти при наявності підтверджуючих документів як окремі кредити вивчення навчальних дисциплін

9. Політика навчальної дисципліни

Дисципліна передбачає індивідуальну та групову роботу. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Відвідування лекційних та практичних занять є обов'язковим.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Відпрацювання пропущених занять є обов'язковим незалежно від причини пропущеного заняття, здобувач презентує виконані завдання під час консультації викладача. Під час роботи над індивідуальними завданнями, розв'язуванням задач не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та виступи мають бути авторськими та оригінальними.

Силабус погоджено

Гарант освітньої програми

_____ (Брояка А.А.)
(підпис)